

Med på noterna

Kieli- ja ainerajoja ylittävä opetus ja yhteistyö suomenkielisten ja ruotsinkielisten oppilaiden välillä

Till läsaren/Lukijalle,

Välkommen till vårt handledningsmaterial kring språk- och ämnesöverskridande samarbete för åk 4–6! Med stöd av det som vi lärde oss via projektet Med på noterna för åk 5–6 hoppas vi kunna inspirera dig och ditt kollegium att tillämpa och vidareutveckla språk- och ämnesöverskridande samarbete. I denna handledning ger vi information och handledning kring följande:

1. Med på noterna: Innehåll, trygghet och kommunikation i språk- och ämnesöverskridande samarbete 2
2. Att tänka på inför språköverskridande samarbete mellan skolor, lärare och klasser 5
3. Planering av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet..... 7
4. Genomförande av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet..... 11
5. Utvärdering av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet..... 17
6. Progression och kontinuitet för språk- och ämnesöverskridande samarbete 19

I projektet medverkade två skolor i Vasa, Vaasan Keskuskoulu och Gerby skola, med finskspråkiga, svenskspråkiga och språkbads elever i årskurs 5–6. Handledningsmaterialet har skrivits av lärarna Jaana Jakobsén, Kirsti Rautamo, Jukka Rautio, Kari Saha, Kent Martens och Isak Westerlund med stöd av professor Siv Björklund och forskningsassistent Minna Pärkkä från Åbo Akademi, fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. Projektet är en del av Åbo Akademis och Vasa stads gemensamma projekt Alla språk med! Kaikki kielet mukaan! (2018–2022) som finansierats av Svenska kulturfondens program Hallå!. Projektets mål är att språköverskridande samarbete ska bli en bestående del av undervisningen och verksamheten i årskurserna 4–6.

Vi hoppas att handledningsmaterialet kan inspirera och ge verktyg för att inleda språk- och ämnesöverskridande samarbete i din undervisning!

Med önskan om inspirerande läsestunder,

Jaana, Kirsti, Jukka, Kari, Kent, Isak, Siv och Minna

Med på noterna:

Innehåll, trygghet och kommunikation i språk- och ämnesöverskridande samarbete

Handledningsmaterialet för *Med på noterna* handlar om språk- och ämnesöverskridande samarbete mellan elever och lärare i språkbad och i reguljära klasser i åk 5 och 6. Utgångspunkten för projektet och samarbetet var att ge de deltagande eleverna naturliga och trygga möjligheter att lära känna varandra via kontakter mellan en finskspråkig och en svenskspråkig skola. Dessutom ville man ge möjligheter att öka förståelsen och intresset för den andra språkgruppens språk och kultur samt skapa naturliga tillfällen att höra och använda det andra inhemska språket. Samarbetet förverkligades inom ramen för gemensamma lokala läsårsteman. I projektet integrerades i synnerhet konst- och färdighetsämnen med de naturvetenskapliga skolämnena som helhetsundervisning där båda inhemska språken användes för undervisning och kommunikation.

Kieli- ja ainerajat ylittävän yhteistyön lähtökohdat ja tavoitteet hankkeessa Med på noterna:

- ♥ Oppilaat oppivat tuntemaan toisiaan suomen- ja ruotsinkielisten koulujen välisen yhteistyön kautta.
- ♥ Oppilaiden ymmärrys ja kiinnostus toista kotimaista kieltä ja siihen liittyvää kulttuuria kohtaan lisääntyy.
- ♥ Oppilaille tarjotaan luontevia tilaisuuksia kuulla ja käyttää toista kotimaista kieltä .

” Skolan kan ha en väldigt viktig roll, att man där faktiskt lyfter fram två- och flerspråkigheten som något positivt och främjar en positiv attityd. För vissa elever kan ett sådant här språköverskridande samarbete erbjuda en miljö där de hör och kommer i kontakt med det andra språket, vilket kan utveckla en vardagsbaserad språkmedvetenhet som kan stöda fortsatt språklärande och språkanvändning. Språköverskridande samarbete i en trygg skolmiljö gör att fördomarna försvinner, skapar mycket tryggare miljö och minskar på mobbning. Det ger en guldkant i skolvardagen både för elever och lärare då man får träffa och jobba med nya människor. ”

– Lärare som medverkat i projektet

I handledningen berättar vi om hur man planerar, genomför och utvärderar ett språk- och ämnesöverskridande samarbete med hjälp av exempel från projektet. Beskrivningarna av planering, genomförande och utvärdering följer samma struktur med tre gemensamma aspekter; 1) **ämne och innehåll**, 2) **trygghet** samt 3) **språk och kommunikation** i varje beskrivning. De här aspekterna visade sig vara centrala när lärarna planerade, genomförde och utvärderade sitt samarbete.

Koulujen välinen yhteistyö hankkeessa *Med på noterna* toteutettiin hyödyntämällä yhteisiä paikallisia lukuvuositeemoja. Hankkeessa hyödynnettiin kokonaisopetusta, johon sisällytettiin ennen kaikkea taide- ja taitoaineita sekä luonnontieteellisiä oppiaineita. Kokonaisopetuksessa kumpaakin kotimaista kieltä käytettiin sekä opetuksessa että opettajien ja oppilaiden välisessä kommunikoinnissa.

För dig som vill veta mera om språk- och ämnesöverskridande samarbete och språkbadsundervisning:

- ♥ [Kuuntele lisää](#) hankeen opettajien ajatuksista ja kokemuksista kieli- ja ainerajat ylittävästä opetuksesta
- ♥ Här kan du [läsa mer](#) om språkbadsundervisning

Att tänka på inför språk- överskridande samarbete mellan skolor, lärare och klasser

Kieli- ja ainerajat ylittävän opetuksen suunnittelu ja toteutus lähtevät opetussuunnitelman antamista raameista sekä oman koulun, opetusryhmän ja yhteistyömahdollisuuksien ja resurssien pohjalta. Yhteistyötä aine- ja kielirajat ylittävään opetukseen voi lähteä suunnittelemaan oman koulun tai toisessa koulussa opettavan opettajakollegan tai -kollegoiden kanssa.

Kun yhteisteistyön raamit on muodostettu alkaa yhteistyön varsinaisen sisällön suunnittelu. Yhteistyön suunnittelu, toteutus ja arviointivaiheissa tulee varmistaa, että sisällöt ovat opetussuunnitelman mukaisia ja että ainerajat ylittävästä kokonaisuudesta muodostuu mielekäs kokonaisuus niin oppilaille kuin opettajille. Valitun teeman ja sisällön pohjalta valitaan sellaiset oppiaineet, jotka tukevat yhteistyön teemaa sekä valittujen oppiaineiden oppimistavoitteita.

Sisällön pedagogisen suunnittelun lisäksi suunnitteluvaiheessa on kiinnitettävä huomiota myös yhteistyön kielelliseen suunnitteluun ja tavoitteisiin. Suunnitteluun sisältyy mm. opettajien kielellinen rooli (mitä kieltä tai kieliä kukin opettaja käyttää), miten kielet sisällytetään sisältöön (kielivalinnat tehtävänannoissa) ja miten oppilaiden kieliä yhteistyön aikana tuetaan (kielellinen tuki tehtävissä, tarvittava tuki ja apu oppilaiden välisessä kommunikoinnissa). Kielirajat ylittävä yhteistyö antaa oppiaineisiin ja tehtäviin sisällytettynä oppilaille luonnollisen mahdollisuuden kuulla, käyttää ja kokeilla taitojaan toisessa kotimaisessa kielessä.

Oppilaiden kanssa yhteistyötä aloittaessa turvallisuuden tunteeseen uudessa ryhmässä on tärkeä kiinnittää huomiota. Turvallisuuden tunne koostuu mm. tutuista opettajista, luokkatovereista, tutusta opetuskielestä sekä työtavoista.

Yhteistyötilanne on kaikille oppilaille uusi, kun tilanteessa on mukana toisena opetuskielenä toinen kotimainen kieli, uusi opettaja sekä uusia tuttavuuksia. Yhteistyöluokka voi kokonaisuudessaan olla yksittäiselle oppilaalle uusia tuttavuuksia täynnä ja jollekin yhteistyöluokan oppilaiden joukossa saattaa olla tuttuja entuudestaan esim. harrastusten kautta. Kun oppilaille luodaan turvallinen yhteistyöympäristö uskaltaa turvallisessa ympäristössä heittäytyä kielenkäyttöön virheitä pelkäämättä jolloin yhteistyössä luotavat olosuhteet kannustavat oppilaita monipuoliseen viestintään.

När språk- och ämnesöverskridande samarbete aktualiseras är det viktigt att:

- ♥ Innehållet följer läroplanen och att de integrerade ämnena bildar en meningsfull helhet som stödjer såväl temata som lärandemålen i de enskilda ämnena.
- ♥ Planera även för språkliga mål med tanke på lärarnas språkliga roller, språken i uppgiftsgivningar samt stöd för att underlätta elevernas inbördes kommunikation.
- ♥ Skapa en trygg samarbetsmiljö för både elever och lärare där mångsidig kommunikation uppmuntras och där alla vågar kommunicera utan rädsla för att göra språkliga fel.

I följande kapitel berättar vi hur språk- och ämnesöverskridande verksamhet förverkligades i projektet Med på noterna. Sammanlagt hölls fyra temadagar under projektiden. Två av temadagarna genomfördes utomhus och två inomhus. Fastän temadagarna byggde på varandra i projektet kan temadagarna också planeras som enskilda temadagar.

Planering av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet

Innehållet ska utgå från elevernas egna erfarenheter och iakttagelser. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Innehållet för Med på noterna utgick från kommunens övergripande läsårsteman: Energinen Vaasa, Vasa och havet ja Elämysten Vaasa, jotka vuorottelevat vuosiluokilla 4–6.

Planen för den grundläggande utbildningen 2018 säger att: "I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt." Utgående från detta planerades samarbetet.

Genom att utnyttja närmiljön och de deltagande lärarnas specialkunskaper planerade lärarna olika temadagar som passade läroplanen och det övergripande temat för ifrågavarande läsår i Vasa som var "Vasa och havet".

För planeringen av de olika dagarna användes följande frågor som underlag:

- ♥ Vilka styrkor/intressen har läraren som kan användas?
  - I Vasa utnyttjade lärarna kunskaper och intressen inom bl.a. fiske, musik, IT.
- ♥ Vilka traditioner har skolan såsom musikcaféer, programkvällar mm. som kan användas?
  - Skolorna bjöds in till varandras fester.

- ♥ Vilka möjligheter finns i närmiljön, t.ex. kulturplatser, vandringsleder, museer mm.?
  - I närheten av Vasa finns bland annat Strömsö och Oravais slagfält som lärarna valde att utnyttja i detta samarbete.
- ♥ Planering av de olika stationerna?
  - Den övergripande planeringen gjordes gemensamt, medan de specifika stationerna planerades av varje lärare själv.
- ♥ Vilka eventuella kostnader medför samarbetet?
  - I detta projekt åkte man buss för att förflytta sig till de olika områdena, Strömsö och Oravais slagfält, och hade behov av vikarier beroende av de deltagande lärarnas scheman och arbetsuppgifter. Dessutom räknade man med kostnader för mat under temadagarna och möjligt material för de olika stationerna och uppgifterna.

Teemapäivien suunnittelun keskeiset lähtökohdat:

- ♥ Millaisia vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita opettajien keskuudesta löytyy ja miten niitä voidaan teemapäivissä hyödyntää?
- ♥ Millaisia perinteitä, kuten musiikkikahvila, ohjelmaitoja jne. yhteistyökouluista löytyy ja miten niitä voidaan hyödyntää?
- ♥ Millaisia mahdollisuuksia lähiympäristö tarjoaa, kuten mm. kulttuuripaikkoja, vaellusreittejä, museoita?
- ♥ Teemapäivien työpisteiden suunnittelu?
- ♥ Yhteistyön toteuttamiseen liittyvät mahdolliset kustannukset?

Trygghet

Miljön bör upplevas som trygg för användningen av sitt eget språk. Eleverna ska ges gott om tillfällen att fråga, undra samt att uttrycka sina tankar och åsikter i gruppen. Tapahtumapaikkojen ja kuljetusten turvallisuudesta on vastattava huolellisesti. Kokonaisuuden turvallista toteuttamista varten tulee myös mahdolliset taloudelliset tekijät varmistaa kaikilta osin. Yhteistyön tulisi kuitenkin olla mahdollista toteuttaa ilman kovinkaan suuria rahallisia tai henkilöstöön liittyviä resursseja. Yhteistyön ei tulisi myöskään kuormittaa oppilaan tai opettajan arkea vaan se tulee suunnitella osaksi normaalia kouluarkea.

När samarbetet inleddes kände alla lärare inte varandra sedan tidigare. Två dagar för planering gav lärarna en möjlighet att lära känna varandra samtidigt som samarbetet och innehållet planerades.

Kontroll av platser

Lärarna besökte de platser där de genomförde dagarna för att planera och effektivt utnyttja områdena på ett tryggt sätt.

Logistik (förflyttning av grupperna)

Utgångspunkten var att alla deltar i all verksamhet. De olika dagarna planerades tidsmässigt nära varandra så att eleverna kunde bygga vidare på de bekantskaper de gjort efter den första träffen.

Kommunikation

Inför samarbetet och de gemensamma temadagarna berättade samtliga lärare till sina egna elever vad det språkliga samarbetet innebär. Eleverna gjordes medvetna om att de kan använda de inhemska språken enligt eget val med alla lärare under temadagarna och att undervisningen och instruktionerna ges så att alla kan känna sig trygga.

Eleverna uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser. Genom helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning utvecklas elevernas förståelse av innehållet även om språket inte är så bekant. Eleverna uppmuntras att använda olika slag av kommunikation i grupp för att kunna agera.

1. Vilka språk används och hur; maximal språklig exponering.

Huvudtanken var att eleverna under dagarna indelas i mindre grupper om fyra till sex personer.

- ♥ I varje grupp finns svenskspråkiga, finskspråkiga och så långt som möjligt tvåspråkiga (språkbads)elever.
- ♥ Indelningen med så många olika språkfärdigheter som möjligt i varje grupp görs för att alla skulle vara tvungna att använda och höra det andra språket men också så att det alltid finns någon elev som kan fungera som tolk.
- ♥ Lärarna använder mestadels sitt eget modersmål, men alla lärare kan också vid behov använda det andra språket.

2. Gruppstorlekar och gruppindelningar, språklig trygghet.

- ♥ I alla grupper finns personer som kan både finska och svenska som vid behov kan fungera som översättare för den som bara behärskar ett språk. Eleverna handleds till positiv växelverkan och samarbete över språkgränserna.
- ♥ Alla grupper har elever från olika skolor och klasser för att få en så blandad grupp som möjligt.
- ♥ Alla har en kamrat med som talar eget språk.

3. Työtapojen ja ohjeiden selkeys.

- ♥ Käytetään oppilaille jo entuudestaan tuttuja työtappoja.
- ♥ Pyritään pitämään ohjeiden antaminen selkeänä. Toistetaan ohjeet ja kannustetaan oppilaiden välistä kommunikaatiota. Varmistetaan oppilaiden ymmärrys kysymyksillä.
- ♥ Ymmärrystä tuetaan teemaan tai tehtävään liittyvien kuvien, kerronnan, matriisien ja opetusmateriaalin tai -tarvikkeiden avulla.

Genomförande av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet

Innehåll

Samarbetet genomfördes under fyra olika temadagar samt genom att däremellan förbereda eleverna ämnesvis och klassvis inför de olika temadagarna. Två av dagarna var förlagda utomhus och två inomhus.

Dag 1, utomhus: Havsnära kunskap

Eleverna får ta del av utomhusaktiviteter i en havsnära miljö. Aktiviteterna tangerar det kulturarv som havet och närheten till havet har medfört. Eleverna får ta del av kunskaper som ett havsnära boende medför, både i ett historiskt perspektiv och ett nutidsperspektiv. Aktiviteterna och stationerna ger möjlighet till en spontan, språköverskridande interaktion eleverna emellan.

1. Fiske

Mete är en fiskemetod som är en del av allemansrätten. Alla kan ta del av det och var som helst i landet. Mete är en lämplig fiskemetod med elever pga. att det inte krävs så mycket utrustning.

- ♥ Mete: baskunskaper i mete. Eleverna får lära sig vilken utrustning som behövs för mete, samt hur man hanterar ett metspö på ett säkert sätt.
- ♥ Terminologi. Säkerhetsfrågor. Rättigheter, skyldigheter.
- ♥ Artkännedom: Artbestämma de tio vanligaste fiskarterna på två språk med hjälp av t.ex. bildkort och textkort.

2. Merimerkit

Erilaisia teemaan sopivia aktiviteetteja ja leikkejä suomeksi ja ruotsiksi, esimerkiksi:

- ♥ Opeteltiin keskeisimmät merimerkit opettajan valmistamasta kaksikielisestä asiakortista.
- ♥ Korttien avulla leikittiin sovellettua juoksuleikkiä Maa, meri, laiva opettajan valmistamia merimerkkejä kohti (pohjois-, etelä-, itä- ja länsiviitat).
- ♥ Korttien avulla kierrettiin pareittain rantahiekalle rakennettua "karikkoista merialuetta", ja pyrittiin välttämään haaksirikkoja noudattamalla merimerkkejä.

3. Solmut

Erilaisia teemaan sopivia aktiviteetteja ja leikkejä suomeksi ja ruotsiksi, esimerkiksi:

- ♥ Kokeiltiin erilaisten solmujen tekoa opettajan jakamiin narun- tai köydenpätkiin. Ohjeistus kahdella kielellä.
- ♥ Leikittiin köydenvetoa erilaisin solmuin yhteen liitetyillä köysillä.

Dag 2, utomhus: Havsnära kunskap

1808-luvulle sijoittuvassa vakoojaseikkailussa tavoitteena oli ryhmäytyminen ja rohkea kommunikaatio yli kielirajan "roolileikissä", jolloin toiminnallisuus ja historiallinen miljöö edesauttoivat uusiin oppilaisiin ja historiaan tutustumista sekä rohkeaa puhumista. Eleverna deltog i en kulturhistorisk äventyrsvandring, där både eleverna och lärarna hade olika roller. Eleverna indelades i smågrupper med elever från olika språkbakgrund. Eleverna hade som uppgift att lista ut vem som var spion av deltagarna och de besökte olika stationer som gav dem information för att lösa gåtan. Vid vissa stationer fanns en vuxen som handledare. Läraren använde sitt undervisningsspråk i kommunikationen med eleverna, medan stationerna hade uppgifterna på båda språken. Eleverna fick använda olika estetiska konstformer och mångsidig kommunikation för att lösa spionmysteriet.

Lärarna Kirsti Rautamo, Isak Westerlund och Jaana Jakobsén utklädda i muséets kläder från 1800-talet. Plats: Oravais historiska förening r.f., Furirsbostället.

- 1. Historisk äventyrsvandring med rollspel i olika stationer** som museiområdet planerat. I vandringen ingick ett tiotal olika stationer. Nedan tre exempel på dessa:

Örtagården.

Elevernas uppgift var att lista ut vilken ört som inte är lämplig till soppan som serveras till soldaterna. De fick besöka en örtagård, där det fanns korta faktatexter om olika örter användning och effekter. Eleverna uppmuntrades av handledaren att göra iakttagelser och genom kommunikation komma till en lösning.

Monumentet.

På området fanns ett minnesmonument med en plakett där vissa bokstäver hade markerats med en siffra för att skapa ett chiffer som gav eleverna ett meddelande. Eleverna löste chiffret som krävde att de diskuterade för att lösa det. Lösenordet ledde till en ask med en ledtråd.

Kattaus.

Pöydälle jätetty kirje oli kirjoitettu ruotsiksi ja ryhmän piti selvittää, kuka on historiallisen tarinan myrkyttäjä. Sen jälkeen ryhmälähti etsimään vastamyrkyä seuraavasta seikkailupisteestä.

Festdukning från 1800-talet. Plats: Oravais historiska förening r.f., Furirsbostället.

- 2. Utelekar/Wanhan Ajan ulkoleikkejä** i stor grupp som avslutning på dagen.

Dag 3, inomhus: Workshopsdagar.

Workshopsdagar med återvinning som tema. Samarbete med olika lokala aktörer. Hyödynnettiin yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa, kuten esim. jäteneuvojan käyntiä koululla ja suunniteltiin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajanviraston kanssa Toukojuhla / Majfest-tapahtuman elvyttämistä.

Työskentely sekaryhmissä Keskuskoulussa:

Työpaja 1

Oppilaiden kirjoittamia, harjoittelemlia ja esittämiä **kaksikielisiä nukke-teatteriesityksiä**, teemana kierrätys. Esityksiä oli Gerby skolan oppilaille ja oman koulun kummioppilaille.

Oppilaat harjoittelevat käsinukeilla kaksikielistä näytelmää.

Työpaja 2

Soittimia kierrätysmateriaaleista:

Rytmisoittimia ja puhaltimia.

Kierrätysmateriaaleista valmistettuja rytmisoittimia.

Työpaja 3

Ryhmissä luotuja **rap-tekstejä kahdella kielellä**. Tekstit käsittelivät kierrätystä.

Työpaja 4

Rytmi-orkesteri: Soittimina kierrätysmateriaaleista itsetehdyt soittimet. Orkesterissa esitettiin työpajassa kirjoitettuja rap-tekstejä.

Työpaja 5

Kukkakranssin askartelu

kierrätysmateriaalista. Sitä käytettiin Toukojuhla/Majfest-esiintymisissä torilla ja Villa Sandvikenissa yhteistyössä Vaasan kulttuuritoimen kanssa.

Kananmunakennoista askarreltu kukkakranssi.

Työpaja 6

Työpajoista koostettiin **videoesitys**, jota näytettiin koulun muille oppilaille.

Dag 4, inomhus: Problemlösning i jakt på skattkistan.

Dagen inleddes i storgrupp. Eleverna fick ta del av en berättelse baserad på lokal historia.

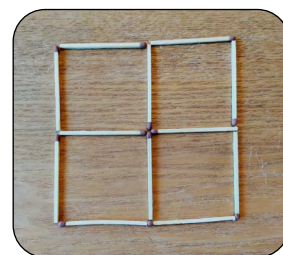
Eleverna delades in i samma språkligt blandade grupper om 4–6 elever som tidigare. Det fanns sex olika stationer, som kunde ha två grupper samtidigt, för att få tillräckligt utrymme för alla grupper.

Varje lärare hade en station med olika typer av problemlösningssuppgifter. Vid varje station fick man till slut fram en sifferkod som öppnade ett hänglås, som gav en ledtråd till lösningen av en huvuduppgift/gåta. För att lösa uppgifterna vid varje station gavs de enskilda grupperna samma tidsbegränsning. Ju fler uppgifter gruppen klarade av, desto fler ledtrådar samlade den på sig för att lösa gåtan.

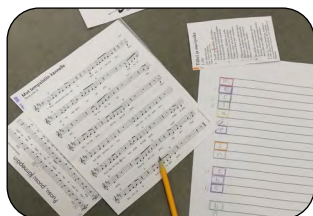
Stationerna i korthet:

1. *Matteproblem*

För att lösa mysteriet vid mattestationen fick eleverna till uppgift att lösa olika matematiska problem som krävde logiskt tänkande. Problemlösning i grupp skapar ett naturligt behov av att diskutera. För varje lösning fick grupperna en siffra som slutligen resulterade i en kod till hänglåset.

Problemlösning med tändstickor.

Osa musiikkimysterien arvoituksesta oli piilotettu nuotteihin.

2. *Musiikkimysteri*

Escape room, jossa oppilaat luokahuoneesta löydettävien vihjeiden avulla joutuivat tunnistamaan ja tutkimaan suomen-, ruotsin- ja englanninkielisiä meri-aiheisten laulujen sanoituksia lukemalla ja soittamalla, jotta lopulta löytäisivät luokahuoneeseen piilotetusta pullopostista viestin, jonka avulla pääsivät pois pakohuoneesta.

3. *Tyst kommunikation*

Eleverna kommunicerar endast med hjälp av kroppsspråk och löser olika problem. De ska t.ex. stå på en bänk i en viss ordning enligt längd, skostorlek, ålder osv. Alla aktiveras fast de inte kommunicerar med språk.

Ledtråd 1

Ställ er på bänken i längdordning
Kortast - längst
Asettukaa pituusjärjestykseen penkille
Lyhin - Pisin

Exempel på en av uppgifterna som eleverna skulle lösa med hjälp av tyst kommunikation.

4. Kartan

Uppgiften för eleverna var att hitta fem ortnamn som behövdes till en karta med vars hjälp eleverna kunde ta sig ut ur Escape-rummet. Tema var skärgården. I uppgifterna integrerades ämnena omgivningslära, svenska och bildkonst. Språkstödande material som eleverna använde var bilder, berättelse och korta faktatexter. Varje uppgift krävde samarbete mellan olika språkgrupper för att få en ledtråd för att gå vidare.

Exempel på en stations-uppgift där eleverna skulle lösa ett geometriskt pussel.

Mysteriets sista vihje löstes med hjälp av en digital spelplan.

5. Tietokoneluokan mysteeri

Ryhmä kerrallaan tuli tietokoneluokkaan, jonne oli piilotettu useampia vihjeitä, joiden ratkaisemiseen tarvittiin tietokoneita ja nettiä. Vihjeiden antamat tiedot tuli yhdistää mysteerin ratkaisemiseksi. Jokaisella ryhmän oppilaalla oli mahdollisuus osallistua tehtäviin eri tavoilla. Mysterin ratkaiseminen vaati kielellisesti yhdessä miettimistä ja ajattelua.

6. Kirkonkellon mysteeri

Oppilasryhmille annettiin erästä pohjan-maalla sijaitsevasta kirkon kellosta kertova tarina, joka oli osittain kirjoitettu suomeksi ja osittain ruotsiksi. Mysteeri tuli ratkaista tarinaan liittyvien filosofisten kysymysten ja vastauksien avulla.

Kyrkklockan på havsbottnen

*Jag önskar dig inte rikedom,
inte heller ärans glans,
utan att vart du än går
ska ett trött hjärta
glädjas åt ditt leende,
eller ett skuggliv känna
solsken för en stund.*

Del av en inskription på en kyrkvägg i England

Genomgång av lösningen på uppgifterna hölls en tid senare via Teams eftersom restriktionerna i samband med Covid 19-pandemin trädde i kraft.

Trygghet och kommunikation

Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande närmiljön. Samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera tillsammans.

Lähtökohtaisesti toiminnalliset ja oppilaan näkökulmasta kiinnostavat työtavat luovat myös turvallisuutta toimia ryhmässä kielestä ja kielitaidosta riippumatta. Tarinat ja roolit auttavat lapsia tehtäviin heittäytymisessä.

Utvärdering av språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet

I det här avsnittet lyfts lärarnas röster och kommentarer kring språk- och ämnesöverskridande samarbete i projektet fram.

Innehåll

Oppilaille tehtiin kyselyjä heidän kokemuksistaan ja tuntemuksistaan koskien eri teemapäiviä ja työpajoja. Opettajat kokoontuivat jokaisen toimintakerran jälkeen keskustelemaan ja refleктоimaan sekä arvioimaan yhteistyön suunnittelua ja toteuttamista. Koulujen rehtorit vierailivat säännöllisesti suunnittelu- ja arviointikokouksissa.

Opettajien kesken pidettiin konkreettisten tapaamisten ohella useita Teams-palavereita, joissa arvioitiin toiminnan onnistumista, ja suunniteltiin uusia yhteistyömuotoja.

Opettajat kokivat, että yhteistyö onnistui hyvin. Myös oppilaiden palaute oli positiivista. Opettajat kokivat Hallå! Med på noterna-hankeen loppuarvioinnin aikana keskustellessaan, että yhteistyöstä on saatu hyviä kokemuksia ja se saatiin hyvin nivottua koulujen omaan toimintakulttuuriin, mikä oli alunperinkin yksi tavoitteista.

Trygghet

Oppilastasolla yhteistyö loi uusia ystävyssuhteita ja positiivista uteliaisuutta sekä odotusta tulevia tapaamisia kohtaan. Muiden luokkien oppilaisiin tutustuminen näkyi koulun arjessa myös siinä, että oppilaat toimivat enemmän yhdessä myös

välituntisin. Koulu-tasolla suunniteltiin tulevia kouluvierailuja yhteistyökumppanin kulttuuritilaisuuksiin.

Att alla fick använda sitt eget språk och eleverna var medvetna om att lärarna talade båda språken skapade trygghet och fungerade bra.

När eleverna delas in i grupper är det bra att placera eleverna så att de har bekanta och trygga klasskamrater i samma grupp.

Kommunikation

Jatkuvalla aktiivisella tiedottamisella yhteistyön tapahtumista koteihin saatiin huoltajilta myönteistä palautetta uudenlaisista kielirajat ylittävistä toimintamalleista.

Opettajan näkökulmasta katsottuna oli mielenkiintoista seurata eri ryhmien ryhmäytymistä ja toimimista eri oppimistilanteissa.

Elevgrupperna använde ofta både språken i sin kommunikation. Beroende på individerna i gruppen kommunicerade grupperna givetvis olika mycket, men det skapades kontakter och eleverna hittade sätt att kommunicera, även om det varierade mycket i grupperna.

Osa ryhmien jäsenistä olivat ujouttaan melko hiljaisia. Toiset innokkuutta pursuten niin innokkaita, että unohtivat päästää kaikki mukaan. Ryhmissä oli suuria eroja. Toiset tekivät pareittain tai kolmen ryhmässä yhtä asiaa, samalla toinen osa ryhmästä yritti ratkoa toista asiaa. Alkuun pääseminen ja idean ymmärtäminen veivät useammalta ryhmältä aikaa. Ryhmien väliset erot kommunikoida vaihtelivat suuresti. Toisessa ryhmässä kaikki osallistuivat kielirajojen yli ideoiden yhteisistä kommunikointitavoista, kun taas toisessa ryhmässä ryhmäläiset jakoutuivat pienempiin ryhmiin, joissa sitten ratkoivat tehtäviä yksin tai pareittain. Kielikylypöppöläat pystyivät keskustelemaan ryhmässään kaikkien kanssa. Utmaningen är att hitta uppgifter som förutsätter att eleverna kommunicerar sinsemellan för att lösa uppgiften.

Progression och kontinuitet för språk- och ämnes- överskridande samarbete

Toiminnan onnistuminen luo itsessään mahdollisuuksia toiminnan jatkuvuudelle. Tutussa porukassa on mukava tavata ja toimia jatkossakin. Oppilaat pitävät vaihtelevasta toiminnasta, mitä vierailut ja aktiviteetit uusien ystävyyskoulujen kanssa tarjoaa.

Oppilaiden turvallisuuden tunteen huomioiminen jo yhteistyön suunnittelu- vaiheessa mahdollistaa vuosia kestävästä yhteistyönä. Yhteiset tapaamiset, joissa ei välttämättä aluksi vaadita mitään kommunikaatiota, ja toisaalta kommunikaatiomahdollisuuksien luominen aluksi hyvin pienissä ryhmissä helpottaa tutustumista. Vähitellen – uusiin naapureihin tutustumisen myötä – tahto ja uskallus viestintään kasvaa luonnollisesti.

I det språk- och ämnesöverskridande samarbetet deltog ungefär 120 elever. Det kräver mycket planering kring logistiken. Det vore bättre att ha ett mindre antal elever eftersom det underlättar planeringen och genomförande, samtidigt som en mindre grupp sannolikt skulle göra det enklare och tryggare att skapa och fördjupa relationen mellan eleverna.

Eftersom det språk- och ämnesöverskridande samarbetet i projektet var mycket varierande till innehållet ingick i stort sett alla skolämnen på något sätt under de dagar som hölls. Innehållsmässigt var det alltså verkligt ämnesövergripande.

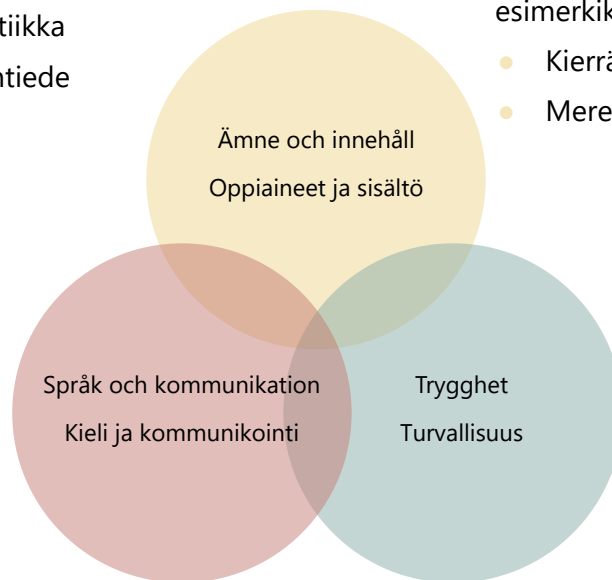

Konst- och färdighetsämnen, bl.a.:

- ♥ Musiikki
- ♥ Kuvaamataito
- ♥ Matematiikka
- ♥ Luonnontiede

Innehåll

- ♥ Koulujen paikalliset yhteiset lukuvuositeemat, esimerkiksi:
  - Kierrätys
  - Merellinen Vaasa

Språk och kommunikation

- ♥ Kotimaiset kielet tasavertaisesti läsnä opetuksessa sekä opettajien ja oppilaiden välisessä kommunikaatiossa.

Trygghet:

- ♥ Yhteistyötä tehdään tuttujen ja uusien opettajien ja oppilaiden kanssa.
- ♥ Aikaa tutustumiselle.
- ♥ Mahdollisuus käyttää kumpaakin kotimaista kieltä omien taitojen ja halujen mukaan.
- ♥ Opettajien antama kielellinen tuki yhteistyön ja ryhmätyöskentelyn aikana.

Yhteenveto kieli- ja ainerajat ylittävän yhteistyön keskeisistä piirteistä.

Jatkoa ajatellen tämän tyyppinen yhteistyö onnistuu, kun se voidaan toteuttaa sitouttamalla toiminta koulujen vahvuuksiin ja jo olemassa oleviin toimintoihin, aikataulut ja resurssit huomioiden, esimerkiksi Gerby skolan perinteinen Musik Café ja Keskuskoulun musiikilliset esiintymiset sekä ulkoilmakasvatus sekä koulun Maailmaperintöalueen eräopas-opettajien osaaminen mahdollistaa koulujen yhteistyön jatkumisen myös tulevaisuudessa, kun se nivotaan yhteen monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhdessä yli kielirajojen.

Exempel på utvidgat samarbete genom utbyte av skolornas traditioner och styrkor.

- 1. Samarbete med kultursektorn.** Toukojuhla/Majfest Vaasan torilla. Keväällä 2019 oppilaat lauloivat sekä kertoivat yleisölle suomen- ja ruotsinkielellä Topeliuksen 1800-luvulla aloittamasta perinteestä, jolloin pienet koululaiset askartelivat silkkikukkakransseja, kuljettivat ne kulkueessa laulaen torille ja toivat näin *Kesän kaupunkiin / Sommaren till stan*. Perinne haluttiin kulttuuritoimen toiveesta elvyttää Vaasassa henkiin uudestaan.

Ote laulusta
KESÄ KAUPUNKIIN, SOMMAREN TILL STAN
Sanat ja sävel: Kirsti Rautamo, 2018

Toukojuhlaan Vaasassa

*Kesä kaupunkiin, kesä kaupunkiin, Toukojuhlaan
LAPSET TUOVAT KESÄN KAUPUNKIIN.*

*Pian kukkii maa, puut jo lehden saa,
linnut laulaa, kaikki nauraa vaan.*

*Sommaren till stan, sommaren till stan,
BARNEN KOMMER MED SOMMAREN TILL STAN.*

*Snart blommar marken, träden bladen får,
fåglar sjunger, alla mår så bra.*

- 2. Musik Café** ordnas traditionellt varje år under vårterminen i Gerby skola där alla klasser uppträder med olika musikprogram som de övat in under året. Gerby skola har satsat på att varje klass övar in och framför en eller några låtar i form av ett café, en programkväll där föräldrarna bjuds in, vilket har utvecklats till en tradition. Förutom musikaliska kunskaper, övar eleverna också att framträda för publik i något större sammanhang. Caféeet ordnas i samarbete med skolans Hem och Skola-förening. Vänskolan bjöds in till caféeet.
- 3. Yhteistyön puitteissa esiinnyttiin keväällä 2019 Vaasan kansainvälisen kuoro-festivaalin** avajaisissa Vaasan kauppatorilla.

Digitala hjälpmedel (t.ex. Teams) ger också möjlighet att fortsätta samarbetet trots att man inte kan träffas fysiskt. I ifrågavarande samarbete användes det enbart vid avslutningen av en av dagarna, då alla samlades gemensamt i två olika skolor, men det finns absolut möjlighet att låta eleverna utnyttja t.ex. Teams för att göra en del arbete tillsammans mellan skolorna.

Valmiita toimintamalleja on olemassa ja niitä voi soveltaa tilanteen ja resurssien mukaan. Tämän tyyppinen toiminta ei ole paikkaan eikä aikaan sidottua. Se edellyttää opettajien kykyä tehdä ennakkoluulottomasti uudenlaista yhteistyötä yli kielirajojen. Tätä ei tulisi kokea ylimääräisenä tekemisenä, vaan yhtenä tapana laajentaa kouluissa jo nyt tehtävää työtä.

Ett stort tack till våra finansiärer Svenska kulturfonden,
Harry Schaumans stiftelse och Aktiastiftelsen i Vasa.

HARRY
SCHAUMANS
STIFTELSE

Aktiastiftelsen
i Vasa